

संत गाडगेबाबा नागरी स्वच्छता अभियान
(२००८-२००९)

मुद्दा क्र. V : घनकचरा व्यवस्थापन					
क्र.	विषय	कमाल गुण	संकलीत करावयाची माहिती	अभियानाच्या सुरुवातीची दि. २ ऑक्टो. २००८ची स्थिती	अभियान कालावधीतील दि. १० जून २००९ पर्यंतची स्थिती
१.	केंद्र शासन घनकचरा नियमांची समयबद्ध अंमलबजावणी	४०	१. शहरात निर्माण होणारा एकूण घनकचरा जैविक कचरा व इतर कचरा	१. पुणे शहरात निर्माण होणारा एकूण कचरा १२०० मे. टन	
			२. शहरात निर्माण होणाऱ्या घनकचऱ्यापैकी किती टक्के कचरा नियमित उचलला जातो.	२. पुणे शहरात निर्माण होणाऱ्या कचऱ्या पैकी ७० ते ७५% कचरा नियमित उचलला जातो.	
			३. कचरा गोळा करण्याची पद्धती	३. नागरी वस्ती मधील घरा घरामधून ७० घंटा गाडी / ५५० सायकल रिक्शा मार्फत कचरा गोळा करण्यात येतो व तो कचरा कंटेनरमध्ये टाकण्यात येतो.	
			४. घनकचऱ्याची वाहतूक.	४. पुणे शहरातील निर्माण होणाऱ्या एकूण कचऱ्यापैकी ८०० ते ८५० मे. टन कचरा प्रति दिन कॉम्पॅक्टर २४, डंपर प्लेसर ८०, बी. आर. सी. ६४ मार्फत झाकलेल्या वाहतूक गाड्यांमार्फत करण्यात येते.	
			५. कचऱ्यावरील प्रक्रिया व त्याची सुरक्षित विल्हेवाट.	५. ई. एम. सोल्युशनचा वापर करून कंपोस्टिंग केले जाते व कंपोस्ट खत शेतकऱ्यांना दिले जाते.	
			६. स्वतंत्र लँड फिल साईट, त्यांचे शहरापासूनचे अंतर व त्याचे तंत्रशुद्ध व्यवस्थापन	६. स्वतंत्र लँड फिल साईट उरुळी देवाची येथे आहे. पुणे शहरापासून २० कि. मी. अंतर आहे. अग्नी शमन व्यवस्था आहे. तीन फायर इंजिनच्या गाड्या. पाण्याच्या साठवणूकीसाठी ६००० लीटर्स क्षमतेच्या ६ नगर सिंटेक्सच्या टाक्या. १०,००० लीटर्स क्षमतेचे ३ टँकर्स व १,००,००० लिटर्स क्षमतेची टाकी बांधण्यात आली आहे.	
			७. लँड फिल साईट वर येणाऱ्या कचऱ्याचे स्वरूप (मिश्र, अजैविक, नॉन	७. मिश्र	

			रिसायक्लेबल)		
			८. घनकचरा व्यवस्थापन (संकलन व प्रक्रीया) पद्धती सक्षम आणि घनकचरा व्यवस्थापन नियमाशी सुसंगत आहे काय.	८. होय.	
			९. नागरी घनकचरा (व्यवस्थापन व हाताळणी) नियम २००० आणि महाराष्ट्र अजैविक कचरा नियंत्रण अधिनियम २००६ चा भंग करणाऱ्या व्यक्ती, संस्था इ. वर दंडात्मक कार्यवाही करण्याची तरतूद आहे काय ?	९. होय.	
			१०. जैविक कचरा (व्यवस्थापन व हाताळणी) नियम १९९८ ची अंमलबजावणी	१०. जैविक कचरा. व्यवस्थापन व हाताळणी नियम १९९८ ची अंमलबजावणी करण्यात येते.	
२.	प्रक्रीया	२०	१. कंपोस्टिंग व क्षमता	१. सेल्को इंटरनॅशनल यांच्यामार्फत ५०० मे. टनावर मेकॅनिकल कंपोस्टिंग पद्धतीने प्रक्रीया करण्यात येणार आहे. २. अभियान फाउंडेशन तर्फे ५० ते ७५ मे. टन इतक्या कचऱ्याची शास्त्रोक्त पद्धतीने बी ओ टी तत्वावर विल्हेवाट लावण्यात येणार आहे.	
			२. गांडूळखत प्रकल्प व क्षमता	१. हंजर बायो ऑर्गॅनिक प्रा. लि., हैदराबाद, यांचे मार्फत १०० मे. टन प्रतिदिन गांडूळखत प्रकल्प राबविला जाणार आहे.	
			३. इनसिनरेशन व क्षमता	-	
			४. गॅसिफिकेशन व क्षमता	१. मेलहेम इंजिनियर्स यांचेमार्फत ५० ते १०० मे. टन प्रतिदिन बायो मिथनायड्रेशन (बायोगॅस)	
			५. ऊर्जा निर्मिती व क्षमता	मेलहेम इंजिनियर्स व अभियान फाउंडेशन यांच्या मार्फत बायोमिथनायड्रेशन बरोबरच ऊर्जा निर्मिती करण्यात येणार आहे.	
			६. विकेंद्रकरण पद्धतीने घनकचरा व्यवस्थापन	सर्व क्षेत्रिय कार्यालयांकडील निवासी व व्यावसायिक मिळकतीमधून पुढील प्रमाणे ओल्या कचऱ्याचे व्यवस्थापन करण्यात येत आहे. १. गांडूळखत : १४०० २. बायो सॅनिटायझर : २०० ३. ऑर्गॅनिक वेस्ट कन्व्हर्टर : १२ ४. बायोगॅस : ३७	

				वरील माध्यमांद्वारे सुमारे ६० मे. टन ओला कचरा जेथे निर्माण होतो तेथेच जिरवला जातो.	
३.	आर्थिक व्यवस्थापन	१५	१. आस्थापना खर्च	१. ९ क पथांची झाडलोट कचरा वहातूक इत्यादी क - १ पथांची झाडलोट कायम सेवक वर्ग वेतन ३५,००,००,००	
			२. खर्च ताळमेळ (स्वतंत्रपणे ठेवला जातो काय)	२. ख कचरा वाहतूक विभाग कायम सेवकवर्ग वेतन ४,१०,००,०००	
			३. सेवा शुल्क आकारणी व त्यांची वसुली इ. बाबी.	३. म. न. पा. तर्फे नागरिकांना मागणीनुसार पुरविण्यात येणाऱ्या सलेज व्हॅन, मोबाईल टॉयलेट यापोटी नियमानुसार सेवा शुल्क आकारण्यात येते.	
			४. खर्च कमी करण्यासाठी केलेल्या उपाय योजना	४. क्षेत्रिय कार्यालयाच्या कार्यक्षेत्रामध्ये एकमेव कचरा डेपो उरुळी देवाची येथे असून पुणे शहरातील कचरा वहातूकीच्या गाड्या परस्पर कचरा डेपो येथे जात होत्या. यासाठी शहरात सात ठिकाणी कचरा हस्तांतरण केंद्र सुरु केल्याने बी. आर. सी. मार्फत कचरा डेपोवर टाकण्यात येऊ लागला. त्यामुळे वेळेची व इंधनाची बचत मोठ्या प्रमाणावर होऊ लागली आहे.	
			५. दंडात्मक कारवाईची अंमलबजावणी व दंडवसुली		
४.	प्लॅस्टिक वापर बंदी प्रभावीपणा, अंमलबजावणी दंडात्मक कार्यवाही इ.	५	१. शहरात ५० मायक्रॉनपेक्षा कमी जाडीच्या प्लास्टिक पिशव्यांच्या वापरावर बंदी घातली आहे काय ?	१. होय.	
			२. दंडात्मक कारवायांची संख्या	आरोग्य निरीक्षक व बहुउद्देशीय पथकामार्फत कारवाई करण्यात येते .एकूण कारवाई संख्या १५, एकूण दंड वसुल ७५००/-	
५.	घनकचरा व्यवस्थापनात काही नाविन्यपूर्ण बाबी	१०	१. स्रोतांच्या ठिकाणी कचरा कमी करण्यासाठी केलेले उपाय	१. नागरी वस्तीमध्ये निर्माण होणाऱ्या कचऱ्याचे ओला व सुका कचऱ्याचे वर्गीकरण करण्यात येते. ओला कचरा गांडूळखत प्रक्रिया प्रकल्प सहकारी सोसायट्या, अपार्टमेंट, बंगले इ. ठिकाणी जिरविण्यात येतो. सुका कचरा कचरा वेचक संघटनेच्या कचरा वेचक सुका कचऱ्यातील कागद, काच, पत्रा वेगळा करून पुर्नचक्रीकरणासाठी पाठविला जातो.	
			२. घनकचरा व्यवस्थापनात अशासकीय	२. पुणे शहरातील कागद काच पत्रा, कष्टकरी पंचायत डॉ. नानासाहेब परुळेकर चॅरिटेबल ट्रस्ट.	

			संस्थांचा सहभाग / सी. बी. ओ. मार्फत लोकसहभाग.	दिशा महिला फाँडेशन अभियान फाउंडेशन या खाजगी संस्थांचा घनकचरा व्यवस्थापनात सहभाग.	
			३. आधुनिक तंत्रज्ञानाचा विशेष वापर व इतर विशेष बाबी असल्यास	३. आधुनिक तंत्रज्ञानाचा विशेष बाबी असल्यास मेकॅनिकल स्विपींग मशिन द्वारे सार्वजनिक ठिकाणी स्वच्छता बायोगॅस, बायो सॅनिटायझर यामाध्यमांद्वारे खत निर्मिती ई. एम. सोल्युशनच्या माध्यमाद्वारे कंपोस्टींग प्रकल्प राबविणेत येत आहेत.	
६.	ग्राहक समाधान अहवाल	१०	१. या संदर्भात नागरिकांचे सर्वेक्षण केले आहे काय?	१. होय	
			२. असल्यास, किती लोकांचे केले आहे.	३०%	
			३. त्यापैकी किती नागरिक याबाबत समाधानी आढळून आले?	२०%	
			४. असमाधानी नागरिकांच्या तक्रारींच्या निवारणाकरिता करण्यात आलेल्या / येत असलेल्या उपाय योजना	सिटीझन चार्टर, संगणकीकृत तक्रार नोंद, दूरध्वनीद्वारे, लेखी येणाऱ्या तक्रारींची दखल घेऊन विहित वेळेत तक्रार सोडविण्याचा प्रयत्न केला जातो.	